



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

# SORANER - *bladet*

*Månedsskrift for Soransk Samfund*  
Årgang 65 . Nr. 5

Maj  
1980



*Bestyrelsesmøde i Soransk Samfund 1932*

Fra Venstre: Christian Balslev (S 30), Svend Clausen (S 25), A. C. Louw (S 02), Gudmund Magnussen (S 26), Gordon Norrie (formand) (S1873) og redaktør af Soranerbladet, kontorchef H. G. Olrik (S 1895).

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne



**4300 HOLBÆK**  
Hovedvej 4  
(03) \*43 41 22

**4400 KALUNDBORG**  
Slagelsevej 162  
(03) \*51 11 66

**4500 NYKØBING Sj.**  
Autogården  
(03)\* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

**ALTIKA**

Autokonfektion  
Blegdamsvej 28  
2200 København N  
(01) 39 64 41

*Poul & Bent Henningsen*  
(1939)

**Storno**

RADIOTELEFONER

Artillerivej 126

Telefon (01) 57 68 00

Sorø Akademis  
Skovdistrikt



Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

**Pindstrup Mosebrug<sup>A/s</sup>**

Pindstrup  
8580 Ryomgård  
Telefon (06) 39 61 00

**SAAB**

**LANCIA  
POLSKI FIAT**

Salg - Service

Aut. SAAB-forhandler  
**NIELS THIELE**

Automobiler  
**STENLØSE**  
Tlf. (03) 17 00 72

**SVEGÅRDS  
BOGHANDEL  
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27  
POSTKONTO 6 00 71 63

**THOR-VASK - NÆSTVED**

TELEFON 72 25 50



C.W. Tom Petersen  
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

# SORANER-BLADET

MAJ 1980

65. ÅRGANG

NUMMER 5

## Svend Clausen (S 25) Laureatus

Den 12. april for 50 år siden blev en ung rebel valgt ind i Soransk Samfunds bestyrelse, og dette enestående jubilæum fejredes med maner nøjagtigt på dagen i Grønne og Gule sal på Akademiet, idet bestyrelsen havde indbudt tidligere bestyrelsesmedlemmer med damer til en meget vellykket fest, arrangeret af Ole Perch Nielsen og rektor, med dejlig mad, leveret af »Krebshuset«, mange taler og en vældig god stemning.

Formandens velkomsttale trykkes efter manuskriptet, og det samme gælder Svend Clausens tak. De øvrige taler refereres.

### Formandens tale

*Mine damer og herrer – kære æresmedlem Svend Clausen.*

Det jubilæum, som vi er samlet for at fejre i dag, er, som vi alle ved, ganske enestående. Du har i dag været bestyrelsesmedlem i Soransk Samfund i 50 år, et tidsrum, der måske synes kort, når man læser verdenshistorien, og måske også relativt kort, når man ser tilbage, men som synes helt uoverskueligt, når man ser fremad. Ingen kan vel i dag forestille sig, hvordan verden vil se ud, når vi når år 2030, og når man tager 50 år ud af et menneskeliv, er der ikke meget tilbage i begge ender, og havde næstformanden ved Soransk Samfunds stiftelse i 1860'erne siddet ligeså længe, havde det omtrent kunnet passe, at du havde afløst ham.

Jeg er således fuldt ud klar over, at du har siddet som bestyrelsesmedlem i lange, lange tider, men jeg må da indrømme, at jeg blev noget imponeret, da jeg læste referatet af den generalforsamling, hvor du blev valgt, og jeg der opdagede, hvem det var, du havde afløst i bestyrelsen. Der står nemlig om generalforsamlingen den 12. april 1930 at læse ordret i Soraner-Bladet: »Man gik derefter over til

valg af bestyrelsesmedlemmer. Formanden oplyste, at Holberg ønskede at træde tilbage«. Ja, det står der, og i stedet for Holberg (Christian Holberg (S25)), foreslog formanden så, at man indvalgte i bestyrelsen stud. jur. Clausen. Ja – gode, gamle Holberg, man gav dig da en værdig afløser, og minsandten om man ikke på generalforsamlingen bliver i det Holbergske persongalleri, for endnu et bestyrelsesmedlem træder tilbage, en mand ved navn Jean, kendt hos Holberg hos Jean de France, men her på sine gamle dage kaldes han Grandjean. Så Grandjean træder nu tilbage, og i stedet for ham indvælger man stud. med. Gudmund Magnussen i bestyrelsen.

Om dem begge – altså Magnussen og Clausen – hedder det i formandens motivering for deres kandidatur, at de med så megen iver og interesse har taget sig af »Soranaerftenerne« i årets løb. Svend Clausen har selv fortalt, at han og Gudmund Magnussen blev indvalgt i bestyrelsen som »rebeller«, og det er da også nok muligt, at de var det, men ved at læse de gamle Soraner-Blade får jeg nu alligevel det indtryk, at I blev valgt ind som initiativtagere, som igangsættere og organisatorer. Jeres største indsats var nok de lige omtalte Soranaerftener, som man fik i gang i 1929. Man mødtes en gang om måneden under frie kammeratlige former til foredrag, andespil, billard, kortspil, diskussioner om aktuelle emner og meget mere, og om sommeren var der skovtur. Den første skovtur gik med bil og båd til Frederiksdal, hvor der var spisning og dans. Turen kostede med spisning og transport ialt kr. 2,85. Man kan godt misunde jer, at I kunne arrangere sådanne sammenkomster så ofte og med så stor succes, hvad enten dette nu skyldtes, at I var bedre arrangører, end vi er nu, eller det skyldtes andre tider eller måske begge dele. Jeg ved ikke,

om vi ville være i stand til igen at arrangere sådanne lette aftensammenkomster i stil med frokostmøderne, som jo stadig lever sundt.

Allerede ved din indtræden i bestyrelsen blev du valgt til sekretær, en særdeles vigtig post i enhver bestyrelse, og siden 1934 har du været administrator af Soransk Samfunds Understøttelsesfond og legater. Jeg mener, dette årstal er rigtigt, selvom der i de ellers så ufejlbarlige Biografier er nævnt, at du overtog legaterne i 1932. At der virkelig var brug for hjælp fra disse legater dengang, ser man f. eks. i Soraner-Bladet i 1934, hvor man kan læse et nødråb fra en stud. mag., hvor det siges, at han må opgive sit studium 1/2 år før han skulle have embedseksamen, fordi han mangler den nødvendige økonomiske basis, men med et lån på kr. 500,- vil han kunne klare sig igennem.

I 1940 fratrådte du som junior-medlem i bestyrelsen – juniorerne var åbenbart nogle gamle drenge dengang – og siden 1940 har du været næstformand, en post, som du nu har ønsket at forlade.

Det er klart, at for at sidde i en bestyrelse som Soransk Samfunds i 50 år må der kræves to ting: for det første må den, der holder ud så længe, have en usædvanlig interesse for det arbejde og en meget stor kærlighed til den gamle skole, og for det andet må Samfundets medlemmer og dets bestyrelse have en udtalt tillid til vedkommende.

At du har opfyldt begge disse krav er da også klart. Din kærlighed til Sorø Akademis Skole har vel været en af hjørnestenene i dit liv, og jeg er af den opfattelse, at du har betragtet det som et privilegium at have fået lov til at gå på Sorø, og at være blevet student derfra har været dit adelsmærke. Du har derfor følt, at du skyldte skolen meget – noblesse oblige – men jeg tror, at du har givet det med et glad hjerte, og det har altid fyldt dig med glæde at komme herved. Din kærlighed til skolen har dog også resulteret i, at du sendte din søn Finn herved, da den tid kom.

At du har nydt meget stor tillid fra dine kammerater og venner i Soransk Samfund og ikke mindst i bestyrelsen, vil utvivlsomt alle her skrive under på. I dit – skal vi sige civile – liv helligede du dig forsikringsbranchen, og for os i Soransk Samfund har din tilstedeværelse i sig selv været en forsikring om, at vi lå på den rigtige kurs, og alt var vel ombord. Det største arbejde har du måske haft med at bestyre og uddele de mange små og store legater, og mange unge »gamle« soranere har i tidens løb utvivlsomt sendt dig en venlig tanke, og mange har udtrykt deres taknemmelighed på anden måde.

Ved bestyrelsesmøderne er du altid den, man kan henvende sig til for at få besked om et eller andet problem indenfor Soransk Samfund, og de mange år i bestyrelsen har givet dig en viden og indsigt, som er uvurderlig. Jeg er sikker på, at det er gået tidligere formænd, som det er gået mig selv, at vi gang på gang har måttet søge råd hos dig, og jeg er sikker på, at du har mødt mine forgængere,

som du har mødt mig, med din venlighed, elskværdighed og hjælpsomhed, som er en del af din personlighed, og derfor siger vi dig en megen varm tak.

Kære Svend Clausen. Det er med betydelig sorg, at jeg ser dig forlade Soransk Samfunds bestyrelse, og for mig personlig vel det blive et stort savn. Hvor mange gange har jeg ikke i min korte formandstid måttet søge råd og vejledning hos dig og altid med positivt resultat. Det takker jeg dig hjerteligt for og håber, at jeg også fremover må kunne komme til dig, når det kniber. Tak for den hygge, som du har skabt ved bestyrelsesmøderne, og som har gjort dem til en dejlig oplevelse, selvom hyggen måske sommetider har været ved at tage overhånd over de praktiske forhandlinger. Vi, der har kendt dig, vil savne dig meget ved de fremtidige bestyrelsesmøder.

Vi vil også gerne rette en varm tak til fru Clausen for den støtte, hun har givet dig og dermed Soransk Samfund, og den venlighed, vi altid har mødt fra hende. Samtidig har hun været din kære kerub, der vogtede over, at du ikke blev forstyrret på uheldige tider.

Svend Clausen, du er blevet en institution i Soransk Samfund i så høj grad, at mange af os er tilbøjelige til at identificere Soransk Samfund med dig. Vi er kommet til at betragte dig, ligesom englænderne betragter Tower of London som noget, der altid har været der, og som altid skal bestå. Jeg husker dig endnu fra min Sorøtid for 45 år siden, antagelig fra translocationerne, når du uddelte legater.

Som tak for din store indsats for Soransk Samfund blev du fuldt berettiget udnævnt til æresmedlem i 1974, men også udenfor Soransk Samfund har du høstet hæder. Du er således den eneste, jeg kender, der har fået Hans Majestæts tilladelse til at bære krone. Det kan man læse om i Soraner-Bladet, hvor der står, at Hans Majestæt Kongen under 13. juli 1962 har tildelt næstformand i Soransk Samfunds bestyrelse Svend Clausen den kongelige belønningsmedalje af 1. klasse – og så står der bagefter – med krone med tilladelse til at bære samme!

Vi skal ikke i Soransk Samfund forsøge at overgå salig Majestæt, men jeg vil dog gerne sige, at det, at du i dag bliver bispist på Sorø Akademi, vel kun kan sammenlignes med den hæder, det var for fremtrædende borgere i Athen at blive bispist på Prytanaion, en hæder, som jo Sokrates i sin apologi foreslår bør vises ham.

I stedet for at krone dig vil vi gerne have lov til at bekranse dig med denne laurbærkrans og ønske dig og dine alt godt fremover. Svend Clausen længe leve!

#### *Svend Clausens svartale:*

Dette er faktisk alt for overvældende, og det er vanskeligt at bevare fatningen, men tak skal I have allesammen.

Tak for festen her på Prytanaion. Tak for ? og tak for ? og for alle de helt ufortjente rosende ord til mig – helledusse jeg har jo fået lov til at more mig i 50 år –.

Her i aften på skolen er der to, jeg gerne vil have lov til at sige et par ord om.

Jeg skal gøre det meget kort.

Min kone har altid påstået, at hun var en meget dårlig Soranerhustru, men det passer altså bare slet ikke. Uden min kones hjælp var jeg kommet for sent til møder, sammenkomster og aftaler.

Uden hendes altid redbonne tilskyndelse til deltagelse i soranske sammenkomster og fester var det ganske enkelt ikke gået.

Vil I ikke, inden jeg går videre, drikke en skål sammen med mig for min kone.

Skål!

Det næste, jeg gerne vil sige et par ord om, er forholdet mellem skolen og Soransk Samfund.

For Soransk Samfund har det til alle tider været af vital betydning, at der bestod et hjerteligt forhold mellem disse to institutioner. Det har ikke altid været lige hjerteligt, og det har samfundets bestyrelse til tider været ansvarlig for.

Gennem de sidste 50 år har det dog særligt været skolens skiftende rektorer, der, om jeg så må sige, har bestemt klimaet.

Da jeg kom ind i bestyrelsen, var Raaschou-Nielsen rektor, og forholdet til skolen havde af og til været lidt anstrengt. Med en mand som H. G. Olrik som redaktør af Soraner-Bladet kunne det godt slå lidt gnister, men lidt efter lidt bedredes klimaet, selv om det først blev hjerteligt, da rektor gik af. Tiden var i øvrigt præget af mange store og vellykkede arrangementer - Sorøture, Skolens jubilæum, Kunstudstillingen o.m.a.

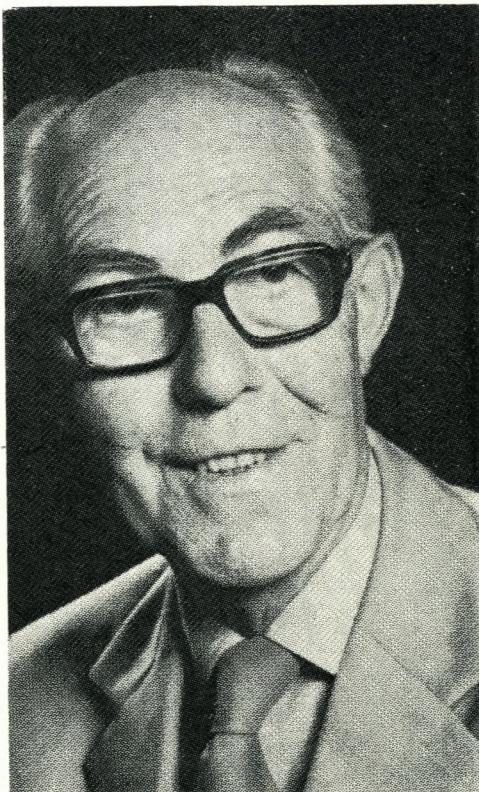
Under rektor West - hvis funktionstid dog blev så kort - var det først og fremmest de sportslige sammenkomster mellem gamle soranere og eleverne, der havde hans store beæghenhed.

Under rektor Bohn var forholdet korrekt - det kunne selvsagt ikke blive andet. Det foregik som regel på den måde, at når Soransk Samfund gerne ville lave Sorøtur eller andet, hvor skolen måtte involveres, ja så tog vi et par stykker til Sorø og talte med rektor om sagen på den måde, at vi forespurgte rektor, om han ikke kunne tænke sig at få den gode idé, at det eller det kunne afholdes, og når rektor så havde fået »den gode idé«, ja, så var der intet i vejen for arrangementet; men det virkede lidt anstrengt.

Under Marcus Pedersens korte periode som konstitueret var forholdet varmt, og man havde egentlig indtrykket af, at det morede Marcus meget at høre, hvad vi »drenge« nu havde fundet på.

Under rektor Højby blev forholdet selvsagt igen anderledes. Han havde jo ikke haft os »i skolen«. Det måtte blive lidt mere, om jeg så må sige, forretningsbetonet, men jeg må dog sige, at Højby altid var uhyre velvilligt indstillet overfor vore forslag.

I 1958 tiltrådte så rektor Østergaard, og jeg tør nok sige, at det blev en forandring til gavn og glæde ikke alene for Skolen, men så sandelig også for Soransk Samfund.



Kære Arne!

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige dig tak både på Soransk Samfunds vegne, men så sandelig også i høj grad på egne vegne for det helt storartede samarbejde, vi har haft gennem årene, og for det venskab, det har udviklet sig til.

Du har fra første begyndelse af din rektor-gerning haft et åbent blik for, hvilken betydning de gamle elevers støtte til skolen kunne have, og der var jo ikke noget, vi hellere ville, end stå skolen bi så godt, som vi nu formåede.

Da du så også fandt ud af, at vore årsfester kunne foregå på skolen, ja, der vandt du alle gamle soraneres hjerter.

Du er indirekte skyld i, at vore og skolens legatmidler er vokset, som tilfældet har været de senere år. Det er gamle soraneres tilid til dig, der har gjort, at så mange har villet betro Skolen og Soransk Samfund så store midler.

Men at du så også har været så snyde-heldig, at din kone gik hen og blev ærkesoraner og omfattede såvel Skolen som Soransk Samfund med en enestående interesse, kan vi slet ikke være taknemmelige nok for.

Jeg vil bede jer alle om med mig at udbringe et leve for vort rektorpar med en varm tak for, hvad de har betydet for Soransk Samfund.

De leve!

*Gudmund Magnussen* (S 26) mødtes med Svend Clausen i november 1928 ved Samfundets årsfest, som de begge fandt møjkedelig, og derfor lavede de en paladsrevolution og begyndte at arrangere uformelle sammenkomster i Koglebanen i Tivoli med gule ærter og pandekager, og man hyggede sig vældigt med foredrag og kammeratligt samvær. Bestyrelsen fik held til at kvæle oprøret ved den klassiske metode: de to oprørere blev indvalgt, og Svend Clausen blev sekretær, en meget vigtig post, for han skriver protokollen, hvor vedtagelserne indføres! De to herrer fandt på, at der skulle laves en kunstudstilling i Sorø i 1936 ved 350 års jubilæet sammen med maleren Adam Danneskiold-Samsøe (R 27). Alfred Rasmussen (16) og Thorlacius Ussing (S 09) tog ideen op og gennemførte den med succes, og det blev fulgt op af og blev begyndelsen til Sorø Kunstmuseum. Ved samfundets 70-års dag i 1932 holdtes rusfesten på Hotel d'Angleterre med 350 deltagere. Ebbe Hamerik (S 16) komponerede en kantate, og Aage Lind (S 01) skrev teksten. Det er et meget vellykket værk, men dyrt at opføre, Max Skalka var dirigent for hotellets lille orkester ved denne lejlighed. Magnussen sluttede med at citere en del af kantatens tidløse tekst og udbragte et leve for festens genstand.

*Rektor Østergaard* talte også: Kære Svend! Du sagde noget, som kræver et svar. Første gang kom du herved sammen med formanden landsdommer Boeg, og du havde meget at gøre med ham! Vi har samarbejdet med legaterne. Da jeg blev medlem af bestyrelsen eller rettere associeret den, sagde tidligere justitsminister Steincke: »Der begik De den største dumhed i Deres liv! Men det synes jeg nu ikke, for jeg har lært at beundre alle dem, der har gjort et arbejde for Soransk Samfund. Det er et fantastisk arbejde, der er blevet gjort af mange i bestyrelsen, og det gælder ikke mindst dig, der har været med altid (sådan føles det ialtfald!) og stadig er lige ungdommeligt begejstret og stadig fuld af nye gode ideer. Du sagde alt for pæne ord om mig. Et godt samarbejde med bestyrelsen er meget vigtigt for skolen, og det siger jeg dig tak for.

*Georg Lemke* (S 54) fortalte om soranerrevuerne, som han havde fundet på sammen med Dan Ibæk (S 54). De blev også succes.

*A. Kann Rasmussen* (S 22) ville også sige noget ved denne enestående lejlighed:

Jeg føler mig som en østerlandsk diplomat ved en middag engang i en udenlandsk legation. Dengang var østerlandske diplomater ikke så godt skårne for tungebåndet, som de er i dag. Der blev en pause i samtalen mellem ham og hans smukke borddame, men pludselig fik han tilsyneladende en god ide og skulle lige til at åbne munden, da manden lige overfor højt sagde til sin borddame: »Hvor er blomsterne i borddekorationen smukke!« Og det var netop det, diplomaten ville have sagt til sin dame, så pausen fortsatte. Jeg føler mig som den østerlandske diplomat, for jeg er 100 % enig med alle de øvrige talere i aften,

bortset fra de seksfoldige hurraer! I alle de mange år som næstformand har du modtaget en hærskere af formænd og lært dem, hvordan de skulle løse deres opgave. Men når de kunne gå alene, slap du dem løs. Da jeg var begyndt at kunne gå alene i min formandstid, fortalte Svend Clausen mig en historie, som han gentog en fem-seks gange. Den gik ud på, at han kunne fjerne en formand, og at han vitterligt havde fjernet én (hvem det var, skal være usagt!). Svend Clausen er meget venlig og hjælpsom, men bag venligheden er der en stor fasthed. Jeg syntes, at det ville gøre bestyrelsen mere effektiv, hvis vi udskiftede et af medlemmerne, men det ville S. C. ikke gå med til, for så gik han også. Resultatet blev, at jeg måtte bestille noget mere! Tak for de mange år!

Formanden sluttede talerrækken med at take skolen for husly og medhjælp, hvorefter kaffen serveredes i candlelight i Grønne Sal; og det blev over midnat, før den meget vellykkede fest var slut.

S. R.

## To bøger om to soranske arkitekter

Hermed vil jeg gerne henlede Soraner-bladets læseres opmærksomhed på to interessante småbøger om to fremragende soranske arkitekter, der begge — efter hinanden — har været professorer på Kunstakademiet i København.

Først en bog om *Martin Nyrop* (1865), skrevet af Lise Funder med titlen: »Arkitekten Martin Nyrop«, udgivet af Foreningen til gamle Bygningers Bevaring, København 1979 (pris indbundet kr. 62,50). Den er på 102 sider, meget smukt udstyret med billeder og tegninger af Martin Nyrops mest kendte arbejder og en tekst, der fortæller om hans liv: Skolegang i Sorø, uddannelse som tømrer og arkitekt, rejser og studier, kampe og sejre, samt om hans undervisning på Kunstakademiet helt fra 1883 — fra 1906 som professor — til han i 1919 trak sig tilbage. En smuk og interessant bog — en god gavebog.

Den næste bog har titlen »CALLE« med undertitel »Arkitekten Carl Petersen, der tegnede Faaborg museum og skabte en epoke i dansk bygningskunst«. Bogen er skrevet af Hakon Stephensen og udgivet af Arkitekten's Forlag 1979. (120 sider, pris kr. 54,00). Carl Petersen er soraner *Johan Carl Christian Petersen* (R 1890). Bogen bringer mange billeder og tegninger af hans arbejder, særligt af Faaborg museum, med en god tekst om hans liv og tanker, hans til tider skarpe polemik, hans usædvanlige interesse for og kendskab til de materialer, han arbejdede med. Bogen giver endvidere mange af hans venners udtalelser om hans dygtighed og særlige karakteregenskaber. Carl Petersen efterfulgte Martin Nyrop som professor ved Kunstakademiet i 1918, og han døde 1923, kun to år efter Martin Nyrop. Det bør vel her nævnes, at der i denne i høj grad læseværdige bog (også for en ikke-arkitekt) har indsneglet sig nogle unøj-

agtigheder om Carl Petersens tid i Sorø. Det nævnes, at han nogle år boede hos den kendte frøken Betzy Schlegel, og så står der: »Fra frøken Schlegels hjem blev han flyttet over for at bo på selve Akademiet, hvor han kom til at dele værelse med den senere udenrigs- og statsminister Erik Scavenius«. Dette kan ikke passe, da Erik Scavenius ikke har været elev på Sorø Akademis Skole, endsi­ge været alumne. Det er nærliggende at tænke, at det må have været en anden Scavenius, muligvis *Harald Roger Scavenius* (1889), der var udenrigsminister 1920—22; men her støder vi på den vanskelighed, at ingen af de 5 Scavenius, der på den tid var elever på skolen, har været alumner, så vidt jeg kan læse i årsskrifterne.

Men lad ikke denne unøjagtighed skræmme nogen fra at læse bogen! *A. Kann Rasmussen*

## Frokosten i marts

Det blev til 17 fremmødte til denne frokost på Frederiksberg; deraf kom flere af de 16 for at høre Hans Andersen (S 51) tale om litteraturanmeldelse og kulturredaktion på Jyllandsposten (!), nu da hensynet til de trafikale forbistringer ikke længere havde prioritet.

Den nye indehaver af restauranten havde gjort sig megen umage for at imødekomme vore særlige ønsker, så nu kunne vi igen købe en »kylling« i stedet for at sidde og spytte i snapseglassene. Nu skal man bare lære at benytte skille­væggene, så vi får det lidt mere for os selv – og andre gæster ikke skræmmes væk. Denne gang havde sammenblandingen med andre gæster den pudsige virkning, at da Clausen (næstformand, æres- og S 25) frem­bød nogle blazermærker, meldte en soraner­ søn og -fader (men altså ikke selv udgået fra skolen) sig som liebhaver.

Formanden Taarnhøj (S 37) kunne byde yderligere to æresmedlemmer velkommen: Krog-Meyer (R 09) og Ellen Vibeke Jensen (S 14). Selvfølgelig blev også taleren budt velkommen og dertil Trautmann (S 50) fra det engelske – han gør i bacon (Verden er lille, hans yngre bror er min læge!) Vi sang – lidt for højt i tonen – og lod til gengæld skolen leve så meget mere rungende. Lidt henne i grovseriet fortalte Clausen, at Phoenix-fonden havde ladet sine midler overgå til Soransk Samfund, og Suhr (S 14) berettede om, hvorledes en gruppe soranske frimurere for ca. 40 år siden havde dannet Phoenix-kæden og truffet foranstaltninger til, at dens penge altid skulle komme et soransk formål til gode.

Ved præsentationen viste det sig, at vi i øvrigt var: Krog-Meyer (S 18, bror til æresmedlemmet), Høfler (R 19) og svoger Stau­ning (R 29), Dégn (R 21), Ishøi (S 34), Sax­torph (ref., S 1940), Dalgaard (S 50) med søn (S 78) og to af dennes kammerater Holme­gaard og Jølver samt et bestyrelsesmedlem Winther-Jensen (S 1954).

Hans Andersen startede med at karakteri­ sere litteraturanmeldelsen som den interesse­ rede offentligheds privatsekretær, der fore-

## SORØ KIRKE som domkirke

### I

Det var en overraskelse i septem­ber­nummeret at læse om dimissions­højtideligheds­henlæg­ gelse til kirken.

Under forudsætning af, at Akademiets So­ lennitets­sal stadig vil blive benyttet til andre af skolens festligheder, må det hilses med stor glæde.

Tanken går uvilkårligt over Øresund til Lund, hvor domkirken af universitetet benyt­ tes til dets allerstørste højtideligheder.

Sorø Skoles første studenterdimission i Sorø Kirke den 21. juni 1979 faldt næsten på dagen 150 år efter den universitets­højtid i Lunds domkirke, hvor Oehlenschläger var til stede og blev kronet med laurbærkrans.

At domkirken benyttes på denne måde den dag i dag, kan enhver, der ikke selv har over­ været det, forvise sig om ved at se Bergmans film »Smultronstället«.

### II

I oktober­nummeret blev man gjort bekendt med en interessant tanke om at gøre Sorø til bispesæde om få år.

Dette var allerede på tale for knap 100 år siden, da der var planer om at dele Sjællands stift.

1922 begyndte denne stiftsdeling af Sjæl­ land, som siden er fortsat i virkeligheden og på papiret med tilknytning til forskellige byer.

1936 kreerede en biskop af Sorø af en typo­ graf ved trykfejl i tidsskriftet »Tilskueren«, der havde en udførlig omtale af den soranske kunst­stilling i Sorø i anledning af skolens 350 års jubilæum.

Heri nævntes, at Zahrtmann under arbejdet med sit italienske maleri San Lidano-festen mødte stor velvilje hos biskoppen af Sora – hvilken by altså blev til Sorø.

Fejlen var meget forståelig netop i denne forbindelse.

Derimod var typografen næppe påvirket af viden om, at Sora også er det latinske navn på Sorø.

Han var vel heller ikke optaget af den muli­ ghed, at Sorø Klosters og Akademis Kirke kunne blive til Sorø Stifts Domkirke.

Det er en trykfejl, der ser ud som en tanke.

*Henrik Elmquist* (S 1920).

tager ekscerpt, gør opmærksom på visse punkter og giver en kort vurdering. Nogle anmeldelser, som huskes og citeres længe efter, at bogen er glemt; men det er nu mest, når anmelderen hedder Hans Brix eller Jens Kruuse. Men litteraturen og anmeldelserne har også deres plads i kulturpolitikken, der defineres som »havende et subjektivt forhold til det almene«, men som nu er blevet en temmelig foranderlig størrelse, navnlig efter den ændring i det åndelige, der er sket efter 1968. Det må dog i den sidste ende være bogen selv, der tæller, mens det altid vil være usikkert, hvor meget kritikken egentlig har betydet. (Min tilføjelse): Det er ikke altid, at den interesserede offentlighed læser den dygtige privatsekretærs notiser!



# Nogle navne fra Soranerbiografierne 1584-1960

Af L. BALSLEV

(fortsat)

1633 fik tre sønner af *Hans Skade* til Rolsøgård tilsagn om at blive optagne i Sorø, når der blev plads. Den ældste, *Niels*, har formodentlig ikke villet vente; han drog i stedet til udlandet og endte 1636 i gældsfængsel i Leiden i Holland. Han synes at have sendt faderen et julebrev med bøn om hjælp. I hvert fald skælder denne ham i et svarbrev af 26. december hæder og ære fra og kalder ham en lumpen hund, dominerer, fyldevom, svirebroder og skyllehals. Hans brødre var i Sorø fra 1635 til 41. Man ved ikke noget om deres videre skæbne, men forhåbentlig er det gået dem bedre end Niels.

Om de studierejser, som blev foretaget efter et Sorøophold og i en modnere alder, kan man læse hos Glahn. De gik især til Tyskland, Frankrig og Italien, men kun sjældent til England, hvor dog f. eks. den senere hofmester *Jørgen Rosenkrantz* studerede i Oxford. Han havde været akademist i Sorø 1624-26. I Italien synes Padua at have været et hyppigt mål for studierejserne. Nogle af dem kan med rette betegnes med det engelske udtryk »the grand tour«. F. eks. den senere admiral *Jens Rodsteens* rejse til Holland, England, Spanien, Italien, Ægypten og Asien. Han havde først studeret i Sorø 1646-50.

Udenlandsrejserne hører med til det brogede billede, som Soranerbiografierne tegner, men det væsentlige er naturligvis, at man, så vidt det er muligt, får besked om akademisterne. Hvem var de, og hvad blev de til?

Blandt de fyrstelige eller halvt fyrstelige personer, der »frekventerede akademiet«, var som bekendt seks sønner af Christian IV foruden medlemmer af kongehusets sidelinier i Slesvig-Holsten og tre grever af Hessen. *Fredrik III* var som ung i Sorø 1625-27. Han boede, som flere af sine brødre, i »De unge Herrers Gaard«, som kongen havde ladet opføre 1623, men som han 1637 skænkede til akademiet. Den er, som man ved, delvist bevaret og rummer i dag Sorø Bibliotek.

Mange af de adelige akademister kom til at spille en betydelig rolle i anden halvdel af 1600-tallet. Til de kendteste hører *Hannibal Sehested*; i Sorø 1626-29.

Han gik efter en broget karriere ligesom adskillige soranere ind for enevælden 1660 og blev efter dens indførelse »rigsskatmester«. Hans lidt ældre kammerat *Otte Krag*, i Sorø 1623-29 og 1631, hørte til de ledende modstandere. *Niels Juul*, sejrherren i Køge Bugt 1677, og hans broder, diplomaten og statsmanden *Jens Juul*, havde gået på Sorø Akademi sidst i 1640'erne. Fra slutningen af perioden kan nævnes »storkansleren« *Conrad Reventlow*, død 1708. Den interesserede læser kan selv let finde flere navne.

Nogle begyndte deres karriere ved hoffet som »hofjunkere«. Efter nogle års forløb synes de at være avancerede til en formentlig fornemmere stilling som »forskærere« ved

taftet. Som eksempel skal nævnes *Joachim Vind*, der endte som amtmand i Trondhjem. Han var blevet optaget på akademiet 1650.

Naturligvis kan man også finde navne på adelsmænd, der er gået nedenunder og hjem. F. eks. guldmageren *Valdemar Daa* til Borreby, som H. C. Andersen har fortalt om. Han havde studeret i Sorø 1630-34. Da hans økonomi var brudt sammen, fik han tilbud om at blive boende på Borreby, men han foretrak et lerklinet hus i Smidstrup ved Skælskør.

Gårdens nye ejer, *Ove Ramel*, var også soraner. Han arvede efter sin far, *Henrik Ramel*, der havde været hofmester i Sorø, godset Bækkeskov i Skåne, men det blev konfiskeret af svenskerne da han under den svenske krig i modsætning til sin bror, *Hans Ramel* (i Sorø o. 1659), tog parti for danskerne. *Ove Ramel* døde 1685 og blev begravet i Sorø, hvor hans kiste nu står i det sydligste østkapel.

De fremtrædende personer er det vel ikke så svært at finde oplysninger om, men somme-tider må man imponeres, 1628-29 var to skotske adelsmænd, *John* og *Donald Mackay* på henholdsvis akademiet og skolen. Deres far havde været i Christian IV's tjeneste. *Donald* var født uden for ægteskab, men Glahn har fundet oplysninger om ham i en håndskreven note i et eksemplar af den skotske adelskalender, der findes i et bibliotek i Edinburgh!

Man har i og for sig længe vidst, at også borgerlige studerende kunne optages på akademiet i Sorø, men har ment, at det først skete efter 1635 og især efter 1643, da akademiet havde fået status som universitet. Nu ved vi, takket være Glahn, at det også er sket tidligere, selv om vi ikke ved meget om de formentlig ældste eksempler: *Ludvig Jensen Pouch* 1625 og *Gerhard Owu* 1626-27; han endte som præst i Flenborg. Mere kendt er lægen og legatstifteren *Henrik Fuiren*. I Sorø 1629. Slægten blev senere adlet og har givet navn til herregården Fyrendal.

Et andet væsentligt borgerligt element er *præceptorerne*. D. v. s. de privatlærere, der bistod en eller flere adelige akademister; undertiden havde de været huslærere hjemme på godset, og ofte fulgte de deres elever på udenlandsrejserne efter Sorøtiden. En del af dem er tidligere registrerede, men Glahn har fundet ca. 100 nye navne.

De studerede naturligvis også selv, samtidigt med at de underviste, og adskillige af dem kom til at spille en betydelig rolle. Hvis man f. eks. kigger de første 25 igennem, viser det sig, at 12 af dem bliver præster, men 4 af dem ender som biskopper. Foruden at være dygtige folk, har præceptorerne vel også kunnet skaffe sig gode forbindelser i Sorø.

De har selvfølgelig ikke alle været uangribelige. Den senere vicekansler *Ove Juul* (i Sorø 1627-30) klager i sin dagbog over, at hans og hans brøders præceptor *Anders Erichsen* var så hård imod dem, »at hand aldrig

vilde læsze med osz det, som tracteredis udi Skolen«.

Værre var det dog vist, at hofmester *Just Høg* 1635 skrev til kansler *Christian Friis* om en præceptor *Hartvig Surborg*, som skulle undervise i jura, at han ikke kan anbefales, fordi han »fast icke« (har) vohret ædru siden hand her hiedkom . . . hvorfor Hr. Canzeler vilde lade mig vide om ieg maa affschaffe hannem . . .«

Et eksempel på de forbausende opdagelser, man kan gøre i bogen, er den, at den berømte og berygtede *Henrik Müller* (»en blanding af forretningsmand og svindler«), som spillede en stor rolle i statens tjeneste i sidste halvdel af 1600-tallet, begyndte sin karriere i Sorø som page hos en holstensk adelsmand. I sine velmagtsdage ejede han en masse jordegods på Sjælland; bl. a. Sæbygård, Ledreborg og Skjoldenæsholm. Han døde i stor fattigdom.

Justitarius i højesteret, *Michael Wibe*, var åbenbart også en tvivlsom person, men han klarede sig. Han fik stor indflydelse »på alle grene af statsstyrelsen« og bevarede Christian V's tillid til sin død 1690.

Skolen vedblev at bestå sammen med adelsakademiet, og fra denne periode skal nævnes et par ikke ubetydelige elever. *Hans Svane*, Danmarks eneste lutherske ærkebiskop, spillede sammen med de fornævnte adelsmænd en betydelig rolle ved statsomvæltningen 1660. Han gik i skole i Sorø fra 1620–26. En historiker har hævdet, at han er den kirkemand, der har spillet den største politiske rolle i Danmark næst efter Absalon.

En anden overraskende opdagelse er en beskedene elev fra skolen o. 1650. Det er *Laurids Kok*, der blev præst på Refsnæs. Han skrev forskellige lærde værker, som han dog ikke lod trykke. Hans vn Peder Syv trykte til gengæld hans Dannevirkeviser. Danmark dejligst Vang og Vænge, i sin samling af kæmpeviser, og den betragtes nu almindeligt som landets ældste fædrelandssang.

1665 gik akademiet i opløsning; til dels som følge af de tab, som Karl Gustavkrigene havde påført det. Den sidste hofmester, *Jørgen Rosenkrantz*, kæmpede forgæves for at bevare det. Da *Jens Juul* holdt lignende *Marcus Gjøe*, som han havde gået sammen med i Sorø o. 1650, viede han stedet nogle mindeord, som Glahn har fremdraget i Soranerbladet 1941:

*Fra Soer saa brave Mænd nok forðum kunde hentes,*

*Men nu til Kongens Raad kan ingen derfra ventes.*

*Hvad Aarsag der er til, kan jeg ei ret forstaae Thi faar det gaae forbi og her in blanco staae.*

1665–1737 var skolen alene tilbage. Blandt eleverne var der efter et løseligt skøn flere, der fik verdslige (omend ikke politiske) stillinger end i tiden 1586–1665 og altså knapt så mange, der blev præster.

*Joachim Wielandt* gik i Sorø Skole 1705–07. Han blev bogtrykker i København og trykte originaludgaven af Holbergs Peder Paars 1719. Senere udsendte han et eftertryk, som Holberg tog ham meget ilde op. Omtrent samtidig begyndte han at udgive aviser, som han fik eneret til at udsende med de kgl. brevposter, et privilegium, som hans enke 1748 solgte til bogtrykker Berling.

En anden af de tidligere avisudgivere i Danmark, *Anders Bording*, er på en måde også soraner. Han har ikke studeret i Sorø, men tog magistergraden her 1653. Det kunne man gøre, efter at akademiet 1643 havde fået status som universitet. Han udgav senere »*Den danske Mercurius*« 1666–1677.

*Peder Kofod Anker* gik i skole i Sorø 1721–26. Han tog juridisk eksamen ved universitetet 1738, kort efter at det juridiske studium var oprettet. Siden blev han professor i retsvidenskab, assessor i højesteret og generalauditor ved søetaten. Han berømmes særligt som retshistoriker og har bl. a. skrevet om dansk lovhistorie »fra Kong Harald Blaatand til Kong Christian V«.

Hvis man er interesseret i mere problematiske naturer, så kan man slå op på *Mathias Bagger*, der gik i skole i Sorø o. 1700. Holberg skriver om ham i epistel 311, at han i en tid af 30 år havde flakket hele verden om og på hvert sted, hvor han var kommen, havde antaget stedets religion. Det er overdrevet, men Glahn kan dog berette, at han gik over til katolicismen, var ansat ved jesuiterkollegiet i Strassburg, arbejdede i Spanien og Mexico, blev kapellan hos den kejserlige ambassadør i London, men måtte opgive stillingen, da han trådte ud af den katolske kirke. Som tolk ved det kongelige bibliotek i Paris tog han forskud på sin løn og måtte flygte. I 1744 var han i London, »men hans videre skæbne er ukendt«.

1658 indrettedes korstole i Sorø kirke. Mange elever har siden udskåret deres navne i stolene eller i rygpanelet. Glahn har tidligere, i Soranerbladet 1937, registreret disse udskæringer; her skal kun et enkelt eksempel, som let falder en besøgende i øjnene, fremdrages. På nordpanelet, nær døren ind til korsarmen, er skåret: Janus Thomæ Mantix Anno 1704 og nedenunder: Jehova Tutela Mea (Herren er min vogter). Det hele indrammet af en smuk bygning, der kunne se ud som et slot eller en kirke. Man tænker sig, at *Jens Mandix* må have fået en smuk gejstlig løbebane og måske kan være endt som biskop, men i biografierne oplyses det, at han fik borgerskab som købmand i Slagelse og til sidst blev »underfoged« sammesteds.

1737 blev skolen ophævet. Den var vistnok kommet i vanry; bl. a. måske på grund af rektor *Hans Hansen Sneedorffs* brutale afstraffelse af dovne eller u lydige elever, som der åbenbart fandtes en del af. *Johan Voigt* flygtede 1727 fra stedet, fordi »hand af rektor Sneedorff var slagen blaa og blodig«, og ad-

miral Kaas' stedsøn blev mørbanket, fordi han havde skrevet en græsk gløse forkert.

Den egentlige grund til nedlæggelsen var dog nok, at man ønskede en institution, der igen kunne uddanne unge adelsmænd til »politiske bestillinger« i stedet for en almindelig latinskole.

Et nyt akademi blev organiseret; det blev indviet 1747, og en økonomisk støtte blev opnået ved *Holbergs* testamentariske gave. De gamle klosterbygninger var da ombyggede og havde fået nye smukke facader i en stil, der vel må kaldes senbarok. Bygmesteren var, som påvist i årbogen for 1976, ikke, som man har troet, *Thura*, men den ham nærstående *Holger Rosenkrantz*.

Om de studerende ved dette akademi, hvortil i 1772 også borgerlige fik adgang, handler 2. bind af *Glahns Soraner-Biografier* (1737–1800). I modsætning til 1. bind medtages her også forstanderne (»overhofmestrene«) fra *grev Reuss*, der fik *Holberg* til at interessere sig for stedet, til *Gregers Haxthausen*, der gik af 1787, hvorefter professorerne overtog ledelsen.

Også deres biografier er medtagne, og der er flere betydelige mænd iblandt dem. F. eks. *Jens Kraft*, der var filosof, matematiker og fysiker, men også har skrevet en berømt bog om naturfolkens liv. Desuden *Jens Schelderrup Sneedorff*, der var søn af den strenge rektor. Han underviste i statskundskab, men er mest kendt for sit tidsskrift »*Den patriotiske Tilskuer*«, hvor han i en afvekslende form behandlede tidens spørgsmål.

Akademisterne var som regel ledsagede af en »hovmester«, der skulle vejlede dem og selv kunne studere. De svarer til præceptorerne på det første akademi. Også de såkaldte privatister kunne studere i Sorø, men de måtte indlogere sig i byen for egen regning.

Adskillige akademister fra det andet akademi fik høje embeder i statens tjeneste. Hvor megen politisk indflydelse de fik, er så et andet spørgsmål. *Marcus Rosencrone* (i Sorø 1754–57) afløste 1780 A. P. Bernstorff som udenrigsminister, men det var vistnok *Guldberg*, der forøvrigt havde været professor i Sorø 1761–64, der traf de væsentligste beslutninger. Heller ikke kancellipræsident *Christian Brandt* synes trods sine mange høje embeder at have været nogen særlig betydende mand. Han havde studeret i Sorø 1755–56 sammen med sin ulyksalige broder *Enevold Brandt*, der blev henrettet sammen med *Struense* 1772. Som en virkelig stor politiker fra det andet akademi må først og fremmest nævnes landboreformernes store forkæmper *Christian Ditlev Reventlow*, der var i Sorø 1764–66.

Nogle akademister fik stillinger ved hoffet. Den mest kendte er vel *Johan Bülow*, der blev den 5-årige Frederik VI's opdrager efter *Struenses* fald; 1784 blev han hofmarskal, men 1792 blev han afskediget, vistnok fordi kronprinsen var blevet træt af at have sin gamle lærer på så nært hold. Han regnede Sorøtiden

1768–71 for den lykkeligste i sit liv og testamenterede sine bøger og en del af sit arkiv til det efter 1822 genoprettede bibliotek.

Mange akademister blev officerer. I 1770 synes man i Sorø at have kunnet tage eksamen i »matematik og krigskunst«, hvad det så vil sige.

Nogle blev diplomater, andre amtmænd. Nogle administrerede deres godser med større eller mindre dygtighed, og nogle gik det naturligtvis galt for. Kaptajn *Johan Christian v. Leuenburg* (i Sorø 1757–58) blev 1765 umyndiggjort af grund af »uordentligt og slet Levned«. *Johan Schöller* (i Sorø 1772–75) blev gesandt i Warszawa 1782, men fik sin afsked 1786, fordi han (på Kongens Nytorv!) var kommet i slagsmål med den stridbare miniaturemaler *Cornelius Hoyer*, hvis kone han havde gjort kur til.

Adskillige hovmestre gjorde ligesom præceptorerne på *Christian IV's* akademi karriere som embedsmænd. *Carl Wendt* var bl. a. mentor for *Christian Ditlew Reventlow* og hans broder *Johan Ludvig*, som han fulgte på deres store udenlandsrejse efter Sorøtiden. Skønt oprindeligt mediciner blev han 1784 deputeret i finanskollegiet og siden direktør for speciebanken. (En slags nationalbank). *Niels Tønder Lund* var først huslærer og derefter hovmester for den senere minister *Ove Ramel Sehested*. Begge i Sorø 1772–75. *Tønder Lund* gjorde karriere som embedsmand og vedblev at stå *Ramel Sehested* nær også efter Sorøtiden. De havde fælles interesser og skabte sammen en berømt insektsamling, der blev købt af staten og nu er indgået i Zoologisk Museum.

7 hovmestre endte som professorer ved akademiet. Bl. a. *Andreas Schytte*, der underviste i statsvidenskab, og ifølge *Glahn* var den mest afholdte af ridderakademiets lærere.

Privatisterne, som der tidligere kun har været skrevet meget lidt om, er det også lykkedes *Glahn* at spore i betydeligt omfang. En af hans kilder er kirkebøgenes altergangsliste, hvor også »studiosi«, som de kaldes, blev registrerede, når de gik til alters. De var ligesom hovmestre af borgerlig oprindelse; mange af dem var præstesønner. De når gennemgående ikke så højt op i samfundet, men adskillige af dem bliver dog amtmænd eller får andre gode embeder.

En af dem, det gik dårligt, var *Nicolaus Hassenfeldt*, der endnu mens han studerede blev ansat som skriver på stiftelsens kontor i Sorø. 1811 blev han forstkasserer, men 1825 blev han dømt for at have taget af kassen. Det skal dog tilføjes, at han ret hurtigt blev benådet; hans kone og senere hans datter virkede som sygeplejersker på skolen og det 3. akademi.

Nogle af privatisterne havde naturligvis deres barndomshjem i Sorø. Som eksempel skal nævnes *Mathias Georg Mathiesen*, han var søn af by- og birkeskriver, købmand og postmester *Marcus Mathiesen*, hvis gravsten er den før-

ste, man ser, når man kommer ind i midtskibet i Sorø kirke, Selv endte Mathias Georg som præst i Rye-Sonnerup. Han studerede i Sorø 1769-70.

Akademisterne har i almindelighed, bortset fra studieopholdet, ingen særlig forbindelse med Sorø. En undtagelse er *Christian Urne*, der var overpræsident i København, men flyttede til Sorø som emeritus 1809 og købte den smukke gård i Søgade, der endnu i dag kaldes Urnes gård. Han var svoger til stiftamtmand *Güldenchrone* til Vilhelmsborg (i Sorø 1782-84) og ikke, som man tidligere har troet, til den general *Güldenchrone*, der ejede »Regensen» på Sorø Torv fra 1811 til sin død 1818.

Tiden o. 1770 kan fortjene en særlig omtale. Der var ganske vist kun 7-8 akademister, men man kender det daglige liv ret godt, fordi Torben Glahn har udgivet nogle breve fra *Niels Krag Levetzau* til den førnævnte *Johan Bülow*. (Soranerbladet 1973.10 og 1974.1). Nogle citater vil vise, at de unge mennesker kunne deltage i en ret broget selskabelighed. »Den 20. October 1771«, skriver Levetzau, »havde Lovzou Fremmede paa mit Værelse, eftersom alting var endnu i Uorden i hans Kammer ... Samme Aften kom *Wormchiold* og Broder hertil og tog deres Logie hos *Fosses* ...« (Det må have været på »Postgården») »Den 21. spiste de hos mig om Middagen ... Den 24. spiste de ogsaa hos mig Middag og Aften, da der var stor Selskab hos mig paa 18 Personer«.

Levetzau deltager også i selskaber i byen. Det mest charmerende hos *Madam Dreyer*, som ejer Trautners gård. Efter at have spillet kort er han med til at lege blindebuk med frøken Pultz og »Francoisen« (en au pair pige?). *Frøken Pultz*, der var søster til Madam Dreyer, døde året efter, og det er med urette påstået, at hun dansede sig ihjel på et bal.

Bogen slutter ligesom 1. bd. med en stor og smuk portrætsamling, som det også må have kostet megen møje at tilvejebringe. Som en af de mikroskopiske indvendinger en amatør-melder kan fremføre, skal det nævnes, at man gerne havde kunnet se, hvor billederne findes og i nogle tilfælde, hvem kunstneren er.

Akademiets opløsning omkring århundredskiftet skyldes de dårlige økonomiske forhold. Man har tidligere hævdet, at den sidste akademist forlod det andet akademi 1794. Det er lykkedes Glahn at påvise, at det ikke er rigtigt. Bl. a. studerede 2 norske brødre *Jørgensen* senere på akademiet, og *Otto Reedtz-Thott* til Gaunø var i Sorø fra 1799-1803, men boede hos professor *Caspar Borch*, og Glahn betragter ham derfor med rette som »den sidste privatist«.

Siden tog det omtrent en snes år, før man fik stiftelsen i gang igen. Det store jordegods kom på fode under ledelse af amtmanden i Sorø *P. Chr. Stemann*, den senere statsminister, og 1822 oprettedes en højere skole, der udover latinskolerens sædvanlige undervisning skulle undervise mere effektivt i levende

sprog. Bl. a. i engelsk. Til denne skole føjedes et tredje akademi som overbygning, så studenterne efter 1½ års forløb kunne tage en eksamen, der svarede til »filosofikum« ved universitetet.

Da bygningen fra det andet akademis tid var blevet ødelagt ved en stor brand 1813, måtte en ny opføres. Det er den nuværende skolebygning, hvis arkitekt var Peder Malling.

Om eleverne ved denne til at begynde med særprægede institution handler de to næste bind af biografierne. De går fra 1822-1900 og 1901-1960 og er begge som nævnt redigeret og i stort omfang skrevne af Aage Kann Rasmussen. I 3. bd. har lærerne af pladshensyn måttet udelades, til trods for at der var kendte navne iblandt dem; f. eks. Ingemann, Carsten Hauch og Christian Wilster.

Skønt der var fri adgang for borgerlige, har der i de første årtier efter 1822 nok været et vist aristokratisk præg over stiftelsen. Mange elever er sønner af godsejere, højtstående embedsmænd og officerer. Først efter akademiets nedlæggelse 1849 bliver Sorø helt som andre højere skoler med det ene særtræk, at det er en kostskole. Fra begyndelsen af 1850-erne afholdes der også realeksamen.

Helt uden betydning for adgangen til »politiske bestillinger« har et Sorø-ophold måske ikke været. Som eksempel skal – med alt muligt forbehold – nævnes, at Sorøhistorikeren *Olaf Carlsen* i Soranerbladet 1928 har kunnet påvise, at 17 elever indtil da var nået frem til ministerstillinger. Fra *Sponneck* 1848 til *Steincke*. *Emil Frijs* optog i sit betydningsfulde ministerium 1865-70 3 soranere, hvoraf 2 var hans klassekammerater. (»Fire soranere i kongens råd«).

Foruden ministre kan der naturligvis nævnes andre soranere, som har haft politisk betydning i forrige århundrede. *August Regenburg* (S 1835) var departementschef i ministeriet for Slesvig 1850-64. Han har ansvaret for »sprogreskripterne«, der 1851 indførte dansk undervisningssprog og skiftende dansk og tysk kirkesprog i Mellemlesvig. Baggrunden var et stærkt ønske om at fremme danskheden med forsvarlige midler. Ønsket havde Regenburg bl. a. fra sin gamle historielærer i Sorø, den senere geheimearkivar C. F. Wegener. Reskripterne kom som bekendt til at virke mod hensigten, fordi de bidrog til at skabe en stærk tysk protestbevægelse.

1854 gik *Frederik Bajer* ud af VI klasse og kom på landkadetakademiet. Han gjorde tjeneste som officer under krigen 1864, men forlod hæren og virkede bl. a. som politiker med overraskende synspunkter. 1871 stiftede han sammen med sin hustru Dansk Kvindesamfund og 1882 Dansk Fredsforening. Hans arbejde for fredssagen bevirkede, at han i 1908 fik Nobels fredspris, som han dog måtte dele med den svenske forfatter *K. P. Arnoldson*. *Frederik Bajer* er den eneste soraner, der har fået Nobelprisen.

Fortsættes i juni nr.

## Runde fødselsdage i maj

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i maj 1980:

3. Direktør Jacob Hansen f. 1920  
Bølbrovej 40, 2960 Rungsted Kyst.
4. Jens Rahlff f. 1900  
sidste adr.: Pelican Beach, P.O. Box 2008,  
St. Thomas, Virgin Islands, 00801 U.S.A.
5. Salgschef Holger Weirup Andersen f. 1930  
Nybrovej 500, 2800 Lyngby.
5. Fabrikant Bent Henningsen f. 1920  
Skodsborg Strandvej 9, 2930 Klampenborg.
6. Lektor H. G. Beck f. 1905  
Flomhuset, Frederiksberg, 4180 Sorø.
6. Afdelingsingeniør Harald Kristian Hansen f. 1930  
Hejndalsvej 17, 4700 Næstved.
7. Redaktør, mag. art. Erik Wiedemann f. 1930  
Bianco Lunos Allé, 1868 København V.
9. Erhvervschef Hans Chr. Steen-Jørgensen f. 1910  
Industrivej 11, 9491 Pandrup.
10. Pierre M. Langbach f. 1930  
Sommerstedsgade 17, 1718 København V.
12. Luftkaptajn Kjeld Rønhof f. 1920  
Gøgevangen 21, 3390 Hundested.
14. Ingeniør Kay Hviid Jensen f. 1900  
Treldevej 113, 7000 Fredericia.
14. Redaktør Paul Rantzau f. 1920  
Bülowsvej 24, 1870 København V.
14. Gartner Kaj Zoffmann f. 1885  
Brorup, Sandved, 4700 Næstved.
17. Prokurist Børge Knap f. 1920  
Vagtelvej 73, 2000 København F.
17. Skuespiller Svend Johansen f. 1930  
Prinsesse Mariés Allé 9, 1908 Kbhvn. V.
17. Fru Elisabeth Svenningsen f. 1920  
Grønningen 5, 6100 Haderslev.
20. Lektor, cand. mag. Mogens Kragh Leth f. 1920  
Rosenborg Allé 6, 8900 Randers.
20. Læge Jørgen Rygård f. 1920  
Strandvejen 189, 2900 Hellerup.
21. Advokat Erik Richardt f. 1930  
Adelgade 70, 4720 Præstø.
22. Læge Fritsche Paaske f. 1930  
Plantagevej 18, 2800 Lyngby.
23. Cand. jur. Chr. Falster f. 1920  
Schweizerdalsvej 91, 2610 Rødovre.
23. Skindhandler Ove Nielsen f. 1900  
Roskildevej 50, 4100 Ringsted.
23. Købmand Ejner Johs. Jørgensen f. 1910  
Herredsvej 1 B, 2820 Gentofte.
23. Direktør M. Alex Petersen f. 1930  
Hovmarksvej 42, 2920 Charlottenlund.
24. Rektor Johan Hjort Clausen f. 1905  
Rådmand Steins Allé 15, 2000 Kbhvn. F.
24. Direktør John Larsen-Jensen f. 1920  
Stubbedamsvej 104, 3000 Helsingør.

30. Direktør Gunnar Knudsen f. 1910  
sidste adr.: Blidahlund 4, 2920 Charlottenlund.

## Soranske dødsfald

- KURT VON SPERLING  
31. december 1904 — 1. april 1978.
- HAKON LINDHARD (R 07)  
10. november 1890 — januar 1980.
- PER HØYER (S 17)  
3. oktober 1899 — 9. marts 1980.
- ELLEN RAHLFF (R 13)  
19. december 1896 — 31. marts 1980.
- KAJ WILLERT (S 28)  
9. januar 1910 — 29. marts 1980.

---

**SORANSK SAMFUND:** Kassereren  
Civilingeniør S. Kamman  
Tobaksvejen 10 2860 Søborg  
(01) 69 11 44  
Postgiro 4 00 17 10

---

### HENVENDELSER vedrørende:

**SORANSK SAMFUND** stiles til:  
Overlæge Palle Taarnhøj  
(Soransk Samfunds formand)  
Københavns Amts Sygehus  
2600 Glostrup  
(02) 96 43 33, lokal 476

---

### ADRESSEFORANDRINGER

meddeles til kassereren!

---

### MEDLEMSKONTINGENTET for 1980

foreslås fastsat til kr. 65,00, for juniormedlemmer (fra og med årgang 1973) — samt for medlemmer, fyldt 67 år — dog kun 30,00. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelelse gives til:

---

### SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig  
Kongebrovej 28  
4180 Sorø  
(03) 63 08 57 (bedst 18—19)

---

### SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang  
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.  
(01) 13 86 66

---

Sorø Bogtrykkeri ApS  
Alléen 9, 4180 Sorø  
(03) 63 05 75

---

79  
HR J I RAASCHOU-NIELSEN  
PARKVEJ 10  
2960 RUNGSTED KYST